

Horst-centrum: EENSGEZIND VER- DEELD

Een onderzoek naar de behoefte aan koopzondagen in Horst-centrum

SP Horst aan de Maas

24 januari 2011

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	4
Inleiding	6
Onderzoeksresultaten	7
- Antwoorden op de enquêtevragen	8
- Opmerkingen naar aanleiding van de enquête	9
- Vóór- en tegenargumenten	12
- Andere bevindingen over de mening van de winkeliers over de koopzondagen	12
Conclusies	14
Afsluitend	16
Bijlage: De enquêtevragen	17

VOORWOORD

In maart 2010 presenteerde Sharon Gesthuizen, Tweede Kamerlid voor de SP, haar plan Hart voor de Zaak. Dit plan voor de kleine zelfstandige bevat tientallen voorstellen om ruimte en steun te geven aan honderduizenden bedrijven. De SP stelt voor de positie van kleine zelfstandigen te verbeteren. Volgens de SP is meer aandacht voor kleine bedrijven hard nodig. Zo'n 95 procent van het bedrijfsleven in Nederland is klein.

Vooraf in crisistijd blijkt dat hun positie in de markt kwetsbaar is en dat meer steun nodig is. Onder andere de zwakke huurbescherming van zelfstandigen is de SP een doorn in het oog. Nu kan een verhuurder een detaillist uit zijn pand zetten onder het mom van een op handen zijnde renovatie. Deze maat in de wet wordt grif gebruikt om ondernemers op straat te zetten. Gesthuizen bepleit een wetswijziging waardoor de hurende ondernemer voortaan niet met lege handen staat maar zijn recht kan halen. De SP maakt zich verder hard voor een goede en betaalbare mogelijkheid voor zelfstandigen om zich te verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid. Daarnaast stelt Hart voor de Zaak voor om de kosten van het doorbetalen van ziek personeel voor kleine ondernemers eerlijker te verdelen. Nu kost het twee jaar lang doorbetalen van het loon van de werknemer menig ondernemer de kop. Naast deze terreinen bevat Hart voor de Zaak ook voorstellen op het gebied van criminaliteitsbestrijding, mobiliteit, aanpak regeldruk en bedrijfsfinanciering. Op dat laatste vlak presenteerde Gesthuizen vorig jaar een initiatiefnota voor een nieuwe Nationale Investeringsbank en stelt ze nu voor om ondernemers het recht op een second opinion te geven als banken een verzoek om krediet met staatsgarantie afwijzen.

Eerder – op maandag 20 oktober 2008 - organiseerde de SP-werkgroep Land- en Tuinbouw Noord Limburg samen met MKB Horst en Arvalis een informatiebijeenkomst over het zelfstandig bedrijf, vooral toegespitst op de agrarische sector. Belangrijkste thema van die bijeenkomst was “bedrijfsbeëindiging”. De avond resulteerde in een afspraak met toenmalig wethouder Arie Stas (PvdA) om te komen tot een verbetering van het beleid ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf in Horst aan de Maas. Het gaat daarbij om het verbeteren van de voorlichting, specifieke reïntegratietrajecten voor mensen die stoppen met hun zelfstandig bedrijf en een voorziening voor zelfstandige bedrijven die schulden willen saneren (meldpunt zelfstandige bedrijven). Samen met Riky Schut (Werkgroep Landbouw en Inkomen), Huub van Mill (Synthese) en een ambtenaar werd overleg gestart om dit beleid verder uit te werken. Maar na het vertrek van Arie Stas en de betrokken ambtenaar raakte het initiatief in het slop. Op voorstel van de CDA-fractie in de gemeenteraad van Horst aan de Maas, mede ondersteund door de SP-fractie, werd het initiatief voor een meldpunt nieuw leven ingeblazen.

Eind 2010 kwamen plannen naar buiten om voor Horst de toeristische status aan te vragen. Als zo'n aanvraag wordt gehonoreerd, mogen winkels in Horst in principe elke zondag open zijn. Binnenkort wordt daarover een voorstel besproken in de gemeenteraad, waarna – als de raad instemt - voor zo'n status toestemming gevraagd wordt aan het Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie.

Een discussie over de wenselijkheid van (meer) koopzondagen kwam op gang. Het centrummanagement startte een onderzoek onder de winkeliers¹. En ook de SP besloot een onderzoek te starten naar de mening van de winkeliers, om op basis van informatie uit de eerste hand te komen tot een standpuntbepaling ten behoeve van de besluitvorming in de gemeenteraad. Het voor u liggende rapport is het resultaat van dat onderzoek.

Het plan “Hart voor de Zaak”, de informatie die de SP verzamelde op de informatieavond “Het zelfstandig bedrijf: zekerheid van bestaan?” en het onderzoek onder de Horster winkeliers naar de wenselijkheid van (meer) koopzondagen zijn de directe aanleiding om op 31 januari 2011 een informatieavond te organiseren ten behoeve van de winkeliers. Op deze informatieavond komen onderwerpen aan de orde als ziektekosten, financiering, aanbestedingsregels, verzekeringen, bedrijfsbeëindiging, enzovoorts.

De SP hoopt met dit rapport en de informatieavond “Hart voor de Zaak” op 31 januari 2011 een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van het Horster winkelcentrum. In ieder geval willen we op deze plaats gebruik maken van de gelegenheid om alle winkeliers, die we bezocht hebben, te bedanken voor hun deelname/reactie op ons initiatief.

Paul Geurts (voorzitter SP Horst aan de Maas)

¹ Onder “winkeliers” wordt in dit rapport bedoeld op zowel de eigenaar, franchisenemer als bedrijfsleider. Daar waar nodig wordt in het rapport onderscheid gemaakt tussen de verschillende categorieën binnen de groep.

INLEIDING

Zowel nationaal in Tweede en Eerste Kamer, als lokaal, in Horst aan de Maas, wordt gediscussieerd over de wenselijkheid van meer koopzondagen per jaar. Tot nu toe mogen gemeenten 12 koopzondagen per jaar houden. Ze mogen extra koopzondagen toestaan in toeristische gebieden. Dat is de zo-

genaamde toerismebeperking. Deze toerismebeperking wordt te pas en te onpas toegepast. Zo wil de gemeente Amsterdam onbeperkt koopzondagen toestaan in de hele gemeente. Dus ook in buitenwijken als Buitenveldert en Osdorp, waar nooit een toerist komt.

De SP in het parlement is voor beperking van het aantal koopzondagen tot 12 per jaar. In gebieden die van zichzelf een toeristische aantrekkingskracht hebben kunnen extra koopzondagen worden toegestaan. De SP wil het aantal koopzondagen beperkt houden omdat het voor werknemers en kleine zelfstandigen belangrijk is dat er een gezamenlijke dag is waarop de winkels in meerderheid gesloten zijn. Extra koopzondagen bevoordelen grootwinkelbedrijven ten opzichte van de kleine middenstand.

Voor de kleine middenstand leidt extra koopzondagen nauwelijks tot meer omzet, maar winkeliers moet wel vaker in hun winkel staan om hetzelfde te verdienen. Uitbreiding van koopzondagen gaat dan ook ten koste van het MKB. Daarnaast zien veel werknemers zich gedwongen om op zondag te werken. Uit onderzoek van de vakbond blijkt dat velen dat tegen hun zin doen. Ook is het belangrijk dat er een gemeenschappelijke dag is waarop verenigingsactiviteiten georganiseerd kunnen worden en mensen activiteiten kunnen ondernemen met familie en vrienden. De SP vindt het belangrijk dat zo veel mogelijk mensen daar aan mee kunnen doen. In Nederland is de meest aangewezen dag hiervoor de zondag omdat dit een dag is waarop de meeste mensen vrij zijn, overheidsdiensten veelal gesloten zijn en ook scholen en universiteiten dicht zijn.

Ook in Horst aan de Maas is de discussie over de koopzondagen losgebarsten. Onder andere Dagblad de Limburger publiceerde berichten over plannen om Horst te laten verklaren tot toeristisch gebied, zodat het aantal koopzondagen uitgebreid kan worden. Uiteindelijk moet de gemeenteraad besluiten, of dat ook daadwerkelijk gaat gebeuren. Daarom leek het de SP Horst aan de Maas van belang zelf onder de winkeliers te onderzoeken hoe daar gedacht wordt over die koopzondagen. De resultaten van dat onderzoek vindt u in dit rapport.

Doel van dat onderzoek is vast te stellen of de Horster winkeliers voor- of tegenstanders zijn van (de uitbreiding van het aantal) koopzondagen en welke argumenten de voor – en tegenstanders daarbij hanteren.

De enquête² is voorgelegd aan de winkeliers in het centrum van Horst en meer in het bijzonder aan de winkeliers in de “winkelstraten”³. De winkeliers in de Kerkstraat en Kloosterhof zijn op donderdag 30 en vrijdag 31 december bezocht, de winkeliers in Steenstraat, Lambertusplein, Wilhelminaplein en de Veemarkt op 15 en 19 januari 2011.

² De enquêtevragen zijn te vinden in de bijlage.

³ Winkels in het buitengebied, de supermarkten en de winkels rondom het centrum (denk aan de Hoofdstraat, Loevestraat en de Herstraat) zijn niet bezocht.

Vrijwel alle winkeliers (45) namen deel aan de enquête en vonden het een goede zaak dat een in de gemeenteraad vertegenwoordigde politieke partij zélf wilde uitzoeken wat de mening is van de belanghebbenden. Eén enquêteformulier is – als gevolg van een misverstand – niet opgehaald. En één ondernemer heeft via een e-mailbericht laten weten het enquêteformulier niet te willen invullen. Hij vond de vragen te beperkt om daar dadelijk een conclusie uit te kunnen trekken. Naar zijn mening zou “anonimiteit” betekenen dat onduidelijk zou zijn of een eigenaar, een bedrijfsleider of een medewerker de enquête ingevuld heeft. Dat dit wel duidelijk is, lijkt hem van belang, omdat deze verschillende groepen ieder hun eigen belang hebben. Ook begrijpt de betrokken ondernemer de vraag over een extra vergoeding op koopzondagen niet. Die vraag is meer op werknemers gericht. Tenslotte spreekt hij de hoop uit, dat het onderzoek geen negatieve berichtgeving voor Horst-centrum krijgen, want – zo stelt hij – “daar zijn we niet mee gebaat”.

In de reactie aan de betrokken ondernemer wordt - wat betreft de onduidelijkheid over de status van de invuller van de enquête - gesteld dat de andere winkeliers naast het aangekruiste antwoord aan hebben gegeven, wat ze bedoelden of in welke positie ze zaten. Het aantal vragen is bewust beperkt gehouden, zodat de mensen er zo weinig mogelijk tijd aan kwijt zijn en zo een zo maximaal mogelijke deelname te realiseren.

Centrummanagement voorstander **Horst: onderzoek naar toeristische status**

door **Leon Janssen**

HORST – Als het aan het Horster centrummanagement ligt, wordt voor het dorp de toeristische status aangevraagd. Als zo'n aanvraag wordt gehonoreerd, mogen de winkels in het dorp elke zondag open zijn. Centrummanagement en MKB willen binnenkort met de gemeente rond de tafel gaan zitten om te kijken wat er nodig is om de toeristische status te krijgen, zegt centrummanager Jan Nabben. Voor zo'n status is toestemming nodig van het ministerie van Economische Zaken. Volgens Nabben is het belangrijk dat er onderzoek gedaan wordt naar de behoeften van de klanten en of de winkeliers van Horst hun zaken ook op zondag open willen hebben. „Daarover zijn de meningen verschillend”, constateert Nabben. „Bovendien moet er ook politiek draagvlak zijn.

In het hoofdstuk “Onderzoekresultaten” wordt ingegaan op de antwoorden op de enquêtevragen (tabel 1). Om te bekijken of er nog verschillen zijn tussen winkeliers van Kerkstraat/Kloosterhof en Lambertusplein/Steenstraat/Wilhelminaplein/Veemarkt zijn de resultaten van deze twee groepen apart weergegeven (tabel 2) en tenslotte zijn de antwoorden uitgesplitst naar “zelfstandig ondernemer zonder personeel”, “zelfstandig ondernemer met personeel” en “ketens” (tabel 3). Vervolgens worden de opmerkingen van de winkeliers op de open vragen (“Hoe denkt u over de koopzondagen?” en “Voor- en tegenargumenten”) weergegeven. Daarop aansluitend wordt berichtgeving over het onderwerp in Dagblad de Limburger (samengevat) weergegeven.

In het volgende hoofdstuk worden aan de hand van de onderzoeksresultaten conclusies getrokken en op basis daarvan aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen zijn in eerste instantie bedoeld voor de fractie van de SP in de gemeenteraad van Horst aan de Maas. In combinatie met de onderzoeksresultaten van het onderzoek van het centrummanagement kunnen ook de overige fracties zich een beeld vormen van hoe de “koopzondagen” leven onder de Horster winkeliers.

ONDERZOEKSRISULTATEN

Met veel plezier hebben de vrijwilligers van de SP Horst aan de Maas de winkeliers in Horst centrum bezocht, om hen de vragen over koopzondagen voor te leggen. De bereidheid van die winkeliers om aan het onderzoek deel te nemen, sterkte hen in de opvatting dat het van groot belang is dat “de politiek” zelf naar belanghebbenden (in dit geval de winkeliers) stapt, om te komen tot standpuntbepaling.

Antwoorden op de enquêtevragen

Alle antwoorden zijn genoteerd en worden in de navolgende tabellen weergegeven. De nuances die individuele deelnemers naar voren hebben gebracht, zijn terug te vinden in de opmerkingen, die na de tabellen worden weergegeven. Dat betekent overigens dat de totalen niet altijd uitkomen op 45.

	ja	%	nee	%
Vraag 1: Winkel open gehad op koopzondagen?	18	40	24	53
Vraag 2: Wel of geen bezwaar tegen meer koopzondagen?	29	64	13	28
Vraag 3: Vóór of tegen afschaffen van koopzondagen?	12	27	31	68
Vraag 4: Extra vergoeding voor werken op zondag?	23	51	21	46

Tabel 1: antwoorden van alle deelnemers aan de enquête

Uit tabel 1⁴ blijkt, dat een meerderheid vorig jaar niet alle koopzondagen heeft mee gedaan. Het lijkt dan ook logisch dat de meerderheid van de respondenten zegt bezwaar te hebben tegen uitbreiding van het aantal koopzondagen. Dat wil niet zeggen, dat men tegen koopzondagen is. Ruim tweederde is vóór koopzondagen. Veel deelnemers hebben tijdens het afnemen van de enquête aangegeven dat zij liever minder koopzondagen hebben – een aantal winkeliers pleit daarbij in het bijzonder voor koopzondagen tijdens de feestdagen (m.n. in december) – waarbij dan wél alle winkels mee doen.

Van de respondenten geeft ruim de helft aan dat er voor het werken op zondag geen extra vergoeding ontvangen wordt. In 13 gevallen werd aangegeven dat het een “eenmanszaak” betrof, van acht deelnemers is niet duidelijk of zij wellicht hun personeel geen extra toeslag geven voor het werken op zondag (wat volgens de cao overigens wel verplicht is).

	Kerkstraat/Kloosterhof				Lambertusplein/Steenstraat/Wilhelminaplein/Veemarkt			
	ja	%	nee	%	ja	%	nee	%
Vraag 1	6	31	10	53	12	46	14	53
Vraag 2	15	79	3	16	14	53	10	38
Vraag 3	7	37	12	63	5	19	19	73
Vraag 4	11	58	8	42	12	46	13	50

Tabel 2: antwoorden uitgesplitst naar Kerkstraat/Kloosterhof en Lambertusplein/Steenstraat/Wilhelminaplein/Veemarkt

⁴ Sommige deelnemers hebben bij de vragen geen “ja” of “nee” ingevuld, maar een genuanceerder antwoord gegeven. Zo hebben een drietal deelnemers aan de enquête uit de Kerkstraat/Kloosterhof bij vraag 1 aangegeven dat ze niet altijd deelgenomen hebben. Hun deelname hing onder andere af van zaken als welke zondag gepland was en of hun burens mee deden. Bij vraag 2 heeft een deelnemer op deze vraag niet geantwoord en gaf een deelnemer aan weliswaar “nee” (= geen bezwaar) in te vullen, maar feitelijk zelf in ieder geval niet deel te nemen aan koopzondagen en twee deelnemers gaven op vraag 2 als antwoord, dat hun eventuele bezwaar zou afhangen van de voorstellen en de motivatie daarvan. Eén deelnemer van de groep “Steenstraat” antwoordde weliswaar “nee”, maar voegde daar aan toe, dat eventueel toch bezwaar zou worden gemaakt, indien de opzet onvoldoende zou zijn en er onvoldoende aanbod zou zijn. Een andere deelnemer stelde (naar aanleiding van haar “ja”) haar bezwaar aan de kant te kunnen zetten, indien iedereen mee zou doen. Bij vraag 3 werd in de groep Kerkstraat door 2 deelnemers geen “nee” of “ja” ingevuld, maar aangegeven dat ze liever minder zondagen open hadden, maar dat dan wel iedereen mee moest doen. In de groep “Steenstraat” stelden twee deelnemers dat hun mening zou afhangen van de eventuele voorstellen die er zouden komen.

Tussen Kerkstraat/Kloosterhof enerzijds (in totaal 19 ondernemers) en Lambertusplein/Steenstraat/Wilhelminaplein/Veemarkt anderzijds (in totaal 26 ondernemers) kunnen een aantal verschillen geconstateerd worden. Zo blijkt in de “groep” Kerkstraat een kleiner deel van de winkels deel genomen te hebben aan de eerdere koopzondagen dan in de “groep” Steenstraat. En – zeker naar verhouding – hebben in de Kerkstraat meer winkeliers bezwaar tegen een uitbreiding van het aantal koopzondagen, dan in de “groep” Steenstraat. In de Kerkstraat/Kloosterhof zijn ook naar verhouding meer winkeliers vóór het afschaffen van de koopzondagen.

	Zonder personeel				Met personeel				Ketens			
	ja	%	nee	%	ja	%	nee	%	ja	%	nee	%
Vraag 1	3	19	10	63	5	31	11	69	10	77	3	23
Vraag 2	13	81	3	19	12	75	2	25	4	31	8	62
Vraag 3	4	25	12	75	7	44	9	56	1	8	10	77
Vraag 4	0	0	16	100	13	81	3	19	11	85	2	15

Tabel 3: antwoorden uitgesplitst naar verschillende categorieën winkelbedrijven

Deze tabel maakt duidelijk, dat vooral de winkels die behoren tot een (landelijke) keten verhoudingsgewijs aanzienlijk meer deelnemen aan koopzondagen en minder bezwaar hebben tegen uitbreiding van het aantal koopzondagen. De ondernemers *zonder* personeel nemen verhoudingsgewijs nog minder deel aan koopzondagen, dan de ondernemers *met* personeel en zij maken verhoudingsgewijs nog meer bezwaar tegen uitbreiding van het aantal zondagen. Gezien dit resultaat zou je verwachten dat de ondernemers zonder personeel en – in mindere mate - de ondernemers met personeel voorstander zouden zijn van het afschaffen van de koopzondagen in Horst-centrum. Dat blijkt echter niet het geval. Bij de ondernemers zonder personeel is “slechts” 25% vóór het afschaffen van de koopzondagen, bij de ondernemers is dat verhoudingsgewijs wat meer: 44 procent. Bij de winkels die behoren tot een (landelijke) keten is maar 8% vóór afschaffen van de koopzondagen. Gezien dit beeld is het van belang nader in te zoomen op de toelichting die deelnemers aan de enquête noteerden. Dan blijkt – in verschillende bewoordingen – dat men van mening is dat er wel koopzondagen georganiseerd moeten worden, maar dat het dan om een lager aantal koopzondagen moet gaan (een keer wordt aangegeven dat “acht koopzondagen écht te veel zijn, daar wij geen omzet kunnen maken op deze extra zondagen” en een keer wordt “ongeveer 6 keer per jaar” genoemd, vaker wordt “4 keer per jaar” genoemd, waarbij koopzondagen in december - in samenhang met de feestdagen – de voorkeur heeft van een aantal deelnemers). Een viertal ondernemers stelt “liever een paar goede koopzondagen open te houden, dan te veel” en een ander stelt dat hij geen probleem heeft met koopzondagen, “als het er maar niet te veel zijn”. Verschillende deelnemers aan de koopzondagen noemen het aantal van 12 koopzondagen per jaar als absoluut maximum (vijf keer genoemd). Een aantal deelnemers aan de enquête stelden, dat zij op zich niet tegen koopzondagen zijn, maar dat zijzelf daar niet aan mee willen doen.

Opmerkingen naar aanleiding van de enquête

Veel enquêtedeelnemers geven aan, dat het slagen van de koopzondagen valt of staat met de deelname door alle winkeliers. Tegelijkertijd melden anderen niets tegen koopzondagen te hebben, als zij maar niet verplicht deel hoeven te nemen. Sommigen staan op het standpunt dat iedereen die denkt, wat meer te kunnen verdienen door het organiseren van een koopzondag, vrij moet zijn zijn winkel open te houden op zondag. Anderen stellen dat de markt maar moet bepalen of koopzondagen nodig zijn, dan blijkt vanzelf wel of het loont.

Over het karakter van Horst-centrum wordt opgemerkt dat het een “koopdorp” is, geen gezellig “koopcentrum”. In met name de Kerstraat is de situatie in hun straat medebepalend voor de soms tijds afhoudende reactie op de vraag over uitbreiding van het aantal koopzondagen. De leegstand en “gaten” in de straat zijn een doorn in het oog. “Mensen lopen niet door”, als ze zien dat de burens niet open hebben of er geen winkel naast mijn winkel is” en dan profiteren deze winkeliers niet mee van de koopzondag. Eén van de winkeliers in de Kerkstraat meent dat je niet écht kunt winkelen in die straat. Een van de enquêtedeelnemers meent dat de “gaten” in het straatbeeld weggemoffeld kunnen worden door de leegstaande panden “op te fleuren” in combinatie met het organiseren van veel activiteiten op die koopzondagen. Ook met betrekking tot het Lambertusplein wordt opgemerkt dat het plein op koopzondagen te “leeg” is. De bedrijven aan het Lambertusplein zitten volgens een winkelier aan het plein niet in de natuurlijke looproute. Extra activiteit daar kan een oplossing bieden. Een ander denkt dat koopzondagen aantrekkelijker worden door ze te koppelen aan een thema.

Bij eerdere koopzondagen werden marktkraampjes geplaatst. Verschillende winkeliers vinden dat dat niet zou moeten gebeuren. “Dan komen de mensen helemaal niet meer bij mij binnen”, wordt opgemerkt. Sommigen vonden het plaatsen van kraampjes in het centrum als lokkers voor mensen niet zo’n probleem, maar stelden dat er slecht over nagedacht werd, welke kraam waar geplaatst werd. Gewezen werd op een schoenenkraam voor de schoenenwinkel: “in de kraam werden zelfs sommige zelfde merken verkocht als in de winkel. Nadeel was wel dat buiten geen schoenen gepast konden worden. Dus de mensen kwamen binnen passen en kochten buiten bij een ander hun schoenen. Daar baalden ze gruwelijk van”. Een ander voorbeeld: een armbandjeskraam voor een winkel met vergelijkbare waren. Andere respondenten melden dat het organiseren van een braderie op een koopzondag een rommelig beeld geeft, terwijl het centrum van zichzelf leuk is. Ook trekken marktkraampjes in het centrum een ander publiek, dan gewenst, vertelt een winkelier. “Alleen (gezellige) muziek is genoeg en eventueel kun je extra mensen trekken door het uitdelen van cadeaubonnen door de deelnemers. Dan komen de klanten wel naar binnen”.

“Saamhorigheid, eensgezindheid, allemaal mee doen” klinkt vaak door in de reacties van de deelnemers aan de enquête. “We moeten meer een collectief zijn, er moet meer eenheid onder de winkeliers komen”, wordt verzocht. Een aantal winkeliers, die nu niet (of niet bij alle) koopzondagen open zijn, stellen wel de winkel te openen, als iedereen mee doet. Verschillende winkeliers betrekken dat overigens niet alleen op de koopzondagen, maar ook op de koopavonden en het feit dat de openingstijden niet voor alle winkels hetzelfde zijn. “Iedereen open of niemand”, trekt een andere deelnemer aan de enquête de lijn door. “Maar”, zo stellen anderen: “het kosten-baten-plaatje gaat boven de saamhorigheid, wat mij betreft”. Een ander merkt op dat er te veel tegenstrijdige belangen bestaan. Duidelijk wordt dat de mening over koopzondagen ook branche-afhankelijk is. Voorbeeld: de ene winkel wil wel een koopzondag rondom Sinterklaas, een ander wil zo’n koopzondag als de nieuwe collectie binnen is. Veel winkeliers denken dat vooral modezaken voorstander zijn van koopzondagen, maar uit de SP-enquête komt een veel genuanceerder beeld naar voren (de modebranche kent voor- en tegenstanders en wijkt niet zoveel af van de “algemene” mening).

Verschillende winkeliers stellen zich niet alleen te ergeren aan het feit dat niet iedereen mee doet aan de koopzondagen, maar ook aan de verschillende opening- en sluitingstijden. De ene zaak gaat om negen uur ‘s morgens open, terwijl de buurzaak pas om tien uur open is. Op vrijdagavond sluiten sommigen om acht uur, terwijl de koopavond officieel pas om negen uur voorbij is.

Dit is volgens de criticasters funest voor de bedrijven die zich wel conformeren aan de openingstijden. Als mensen vier zaken passeren die dicht zijn, dan lopen ze meestal niet verder.

Het centrummanagement komt in de gesprekken naar aanleiding van de enquête regelmatig aan de orde. Een winkelier meent dat het centrummanagement wel zijn best doet, maar “de ketens, zoals Hema, Xenos en Kruidvat) en de supers (Plus, Aldi, Jan Linders en Aldi) doen toch hun eigen ding”.

Een andere winkelier merkt op, fel tegen openstelling van de supermarkten op zondag te zijn (zoals de supermarkten gezamenlijk hebben bepleit), zeker in de zomerperiode. De betrokken winkelier stelt dat die openstelling het voor de kleine “foodwinkels” onmogelijk maakt om te overleven.

Met betrekking tot de coördinatie door het centrummanagement merkt iemand op, dat die voor anderen besluiten, wat niet gewaardeerd wordt. Een ander steekt de hand in eigen boezem en stelt dat de ondernemers te voorzichtig en terughoudend zijn. Een veel gehoorde opmerking is de afstemming: wanneer wel, wanneer niet koopzondagen en allemaal op dezelfde tijd open en dicht. “Dan maak je elkaar sterker”, is de vaste overtuiging van de respondenten. Meerdere winkeliers geven als concreet voorbeeld 9 januari als datum voor de koopzondag. Deze datum stuitte bij hen op weerstand: “koopzondagen in januari en februari lonen niet”. Een ondernemer merkte op dat twee weken van te voren is doorgegeven dat 9 januari een koopzondag zou zijn, zonder dat daar overleg aan vooraf ging. “Nu moest ik nog snel mijn personeel organiseren...”. Ook de planning van een koopzondag tijdens de kermis wordt vreemd gevonden.

Er waren meer kritische geluiden te horen over het centrummanagement. Enkele winkeliers spreken van “oude stempel mensen” die hun zin doordrukken. Anderen klagen over het ontbreken van stemrecht: “Je mag je mening geven en het centrummanagement trekt zich dan terug in hun achterkamertje en komt met een oordeel”. Verder wordt door drie ondernemers onafhankelijk van elkaar gesteld, dat het centrummanagement haar mening nogal af laat hangen van de grotere ondernemingen. “Zij kunnen bepalen wanneer ZIJ open willen”.

Ander punt dat in de gesprekken vaker terug kwam, betreft de oneerlijke concurrentie van bedrijven in het buitengebied ten opzichte van de bedrijven in het centrum. Bepaalde bedrijven werden genoemd als bedrijven die winkels in het centrum indirect “kapot maakt”. “Het assortiment wordt dusdanig uitgebreid dat elk bedrijf het merkt. Binnen de ring moet huur betaald worden voor een Alocatie, terwijl je in het buitengebied op goedkope grond kunt bouwen, waarna je daar vervolgens kunt doen en laten wat je wilt”, zo stelt men. Wat betreft concurrentie ten opzichte van andere plaatsen, stellen verschillende deelnemers aan de enquête, dat zij niet op kunnen boksen tegen de grotere steden (Venlo, Venray, Roermond) en dat koopzondagen in ieder geval niet georganiseerd moeten worden op zondagen dat in deze steden ook koopzondag is.

Wat betreft het feit dat de SP een enquête uitvoerde met betrekking tot de koopzondagen, leverde bij vrijwel iedereen positieve reacties op. Eén ondernemer nam niet deel aan de enquête van wege de vragen (zie hiervoor), een andere winkelier deed wel mee, maar stelde dat het centrummanagement ook een enquête gestuurd heeft. Deze winkelier vroeg zich af waarom de SP geen contact op nam met het centrummanagement (reactie: de SP wil juist zelf een beeld vormen om een verantwoord standpunt in de gemeenteraad te kunnen innemen).

Vóór- en tegenargumenten

Argumenten **vóór** het organiseren van koopzondagen zijn:

- “Koopzondagen zijn nodig in de huidige maatschappij”;
- “Koopzondagen zijn noodzakelijk, want ze trekken publiek”, “op zich zijn koopzondagen goed, want je krijgt ook mensen van andere plaatsen in de winkel” en “we moeten meer mensen naar Horst trekken”;
- “Voor ons is de koopzondag altijd een ‘extra’” en “levert extra omzet op”;
- “Mensen willen shoppen, het is vrijetijdsbesteding geworden”;
- “Bij een goede organisatie en eendracht onder de winkeliers kun je met koopzondagen het centrum gezond maken”;
- “Koopzondagen zijn klantvriendelijk voor de mensen die de hele week werken.

De argumenten **tegen** het organiseren van koopzondagen zijn:

- “Koopzondagen leveren in onze branche geen rendement op, het kost alleen maar geld, tijd en energie, waar weinig inkomsten tegenover staan”;
- “Op zich voor klanten is shoppen leuk wandelen, maar ze kopen niet echt”, “de koopzondagen zijn qua inkomsten nooit goed”, “voor mijn winkel is het niet rendabel om open te zijn, als ik het doe, ben ik een dief van mijn eigen portemonnee” en “het kosten-baten-plaatje is niet in balans”;
- “Koopzondagen betekent voor ons een verlegging van de omzet en is voor ons over het algemeen niet aantrekkelijk”, “de euro kun je maar één keer uitgeven” en “wij zijn een klein bedrijf, maar als andere bakkers/slagers open gaan, moeten wij ook wel en voor ons is het dan verplaatsen van de omzet van zaterdag naar zondag”;
- “Koopzondagen zijn te duur aan personeel”, “personeelskosten wegen niet op tegen de omzet” en “het personeel is duurder dan de opbrengst”;
- “(Te veel) koopzondagen is verplaatsing van het moment dat mensen gaan winkelen”;
- “Je bent ook nog eens extra vrije tijd kwijt” en “zondag is de enige vrije dag, van belang voor je sociale leven, dus houden zo”;
- “In steden is het oké, voor een dorp is dat niet nuttig”;
- Héél Nederland dicht op zondag, dan is er ook geen onrust meer, dat zou mooi zijn...” en “Zondag is een rustdag, een rustpunt voor iedereen in de week”;

Andere bevindingen over de mening van de winkeliers over de koopzondagen

De resultaten van het onderzoek sluiten aan op eerdere opmerkingen, zoals die zijn opgetekend door een journalist van Dagblad de Limburger. In het Dagblad stond: „Elke zondag open, ik denk dat dat toch wel een beetje overdreven is”, reageert Thijs Wijnands van cadeaushop Bonikki. „Daar is Horst toch iets te klein voor. Tja, en toeristen, die kunnen elke dag naar Horst komen.” „We zijn geen

Scheveningen”, zegt Jos van Lin van de Marskramer. „Een koopzondag levert financieel niks op.

Ik moet minstens twee man personeel in de winkel zetten of er zelf met mijn vrouw gaan staan. Dat houdt dan in dat je helemaal geen vrije tijd meer hebt. De grote winkelbedrijven, die willen wel open. Maar daar staat de directie niet zelf in de winkel.” De extra kosten, personeel en energie, vormen ook voor Rochelle Boudewijns, bedrijfsleidster van Etos, een struikelblok om ’s zondags open te gaan. „We hebben best veel mensen van de parken”, zegt ze. „Maar die hebben de hele week de tijd om spullen te kopen. Waarom moet dat per se op zondag?”

In een ander artikel wordt MKB Limburg, afdeling Horst door Dagblad de Limburger geciteerd. De winkels in Horst aan de Maas zullen volgens MKB Limburg afdeling Horst meer concurrentie onderkennen van grote retailcentra. Om die concurrentie te kunnen pareren, zouden de winkels in Horst meer geconcentreerd moeten worden in het centrum, zeker als straks de “krimp” haar invloed gaat krijgen op de voorzieningen in Horst. MKB wil verder dat er goed toegezien wordt op openingstijden en koopzondagen om oneerlijke concurrentie te voorkomen. Bovendien zou er op gelet moeten worden dat zaken in het buitengebied van Horst, die in de toekomst elke zondag open mogen, geen branchevreemde producten gaan verkopen. „Het is niet de bedoeling dat een Aldi opent in InterChallet, omdat die op zondag open mag”, aldus het MKB.

In de krant van 10 december 2010 meldde Dagblad de Limburger dat tuincentra, bouwmarkten, meubel-, keuken- en badkamerzaken, kunstateliers en galeries buiten de winkelkernen in Horst aan de Maas, als het aan de gemeente ligt, voortaan elke zondag mogen opengaan. B&W wil dit doen op verzoek van de ongeveer vijftien grotere winkels buiten de kernen. De zaken in de winkelcentra zelf vallen niet onder deze regeling, zo schrijft het Dagblad. Ze mogen, net als nu, gebruikmaken van twaalf koopzondagen per jaar. Een gemeente mag winkels toestaan elke zondag open te zijn als ze vindt dat dit nodig is voor de toeristen. De richtlijnen om voor deze toeristische status in aanmerking te komen, werden onlangs aangescherpt. Wethouder Leon Litjens denkt – zo meldt De Limburger – dat Horst aan de Maas aanspraak kan maken op die toeristische status, omdat het volgens hem de gemeente is met de meeste toeristische overnachtingen in Limburg. Hij verwacht dat de gemeenteraad van Horst aan de Maas in januari of februari van het volgend jaar een besluit kan nemen over de zondagopening.

Tenslotte bleek uit een artikel in Dagblad de Limburger dat de vier supermarkten (Plus, Aldi, Lidl en Jan Linders) in Horst-centrum in onderling overleg hebben besloten bij de gemeente een aanvraag in te dienen voor de zondagopenstelling tijdens de zomermaanden. Ze verwachten dat open deuren op zondag in het toeristisch seizoen rendabel zijn. Met de koopzondagen er bij zijn de supermarkten dan zo’n twintig zondagen per jaar open. De vier supermarkten vinden volgens het Dagblad dat een dergelijke positie tevens moet gelden voor de foodsector in Horst-centrum.

„Met de vier supers willen we een convenant opstellen, waarin een en ander geregeld is”, citeert de krant Wil Lucassen, eigenaar van de Plus Supermarkt in Horst. „Daarin moet onder meer staan in welke periode we ’s zondags opengaan en waar mensen die overlast ondervinden met hun klachten terecht kunnen. Dat moet een onafhankelijke instantie zijn als centrummanagement.”

Jac Philipsen, eigenaar van de Jumbo Supermarkt in Sevenum, bevestigt het plan voor de zondagopenstelling. „Maar foodzaken moeten een vrije keuze krijgen of ze open willen gaan”, zegt hij.

Jan Nabben (centrummanagement) ziet het plan van de zondagopenstelling voor de foodsector wel zitten, maar geeft aan dat de gemeente daarover besluit.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Uit de antwoorden op de enquêtevragen kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

1. Een grote meerderheid is voorstander van het regelmatig organiseren van koopzondagen.
2. Vooral de winkels die behoren tot (landelijke) ketens blijken voorstander te zijn van uitbreiding van het aantal koopzondagen.
3. De winkels met personeel en vooral de winkels zonder personeel zijn duidelijk tegenstander van uitbreiding van het aantal koopzondagen.

Uit de opmerkingen van de deelnemers kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

4. Veel winkeliers zijn voor het verminderen van het aantal koopzondagen.
5. Veel winkeliers zijn van mening dat de koopzondagen alleen een succes kunnen worden, indien iedereen deel neemt. Een groot deel van de ondernemers (vooral de ondernemers zonder personeel) zeggen echter niet mee te willen doen.
6. Winkeliers in het centrum van Horst zijn in meerderheid van mening dat meer eensgezindheid van belang is, om het centrum sterker te maken, maar tegelijkertijd wordt vastgesteld, dat die eensgezindheid ver te zoeken is. Niet alleen wat betreft de data waarop koopzondagen gehouden moeten worden, maar ook met betrekking tot openings- en sluitingstijden op andere dagen.
7. Leegstand, “gaten” in het straatbeeld of niet deelnemende winkeliers zorgen er – met name in de Kerkstraat – voor, dat de koopzondagen minder succesvol zijn voor individuele ondernemers.
8. De “aankleding” van het centrum met marktkraampjes (braderie) wordt door meerdere deelnemers aan de koopzondagen als negatief beoordeeld.
9. Het centrummanagement zou naar de mening van een aantal winkeliers haar standpunten/besluiten te veel af laat hangen van grotere ondernemingen.
10. Het centrummanagement zou meer moeten overleggen met de winkeliers en hen meer inspraak geven.
11. Door enkele winkeliers wordt gewezen op concurrentievervalsing van bedrijven in het buitengebied ten opzichte van bedrijven in Horst-centrum.

Uit de opmerkingen m.b.t. voor- en nadelen van koopzondagen kan geconcludeerd worden, dat sommigen als **voordeel** zien, dat:

12. Koopzondagen (ander) publiek trekken (uit andere plaatsen);
13. Koopzondagen extra inkomsten (of extra omzet) opleveren;
14. Koopzondagen aansluiten bij de trend (“shoppen” als nieuwe vorm van vrijetijdsbesteding);
15. Koopzondagen klantvriendelijk zijn voor mensen die de hele week moeten werken.

Daartegenover wordt als **nadeel** gezien, dat:

16. Verschillende branches geen rendement hebben van het open stellen van de winkel;
17. Verschillende winkeliers (die geen onderdeel uitmaken van een landelijke keten) meer kosten hebben, dan wat de openstelling oplevert;
18. Koopzondagen ten koste gaan van vrij tijd, rust en je sociale leven.

Uit deze conclusies kunnen de volgende **aanbevelingen** geformuleerd worden:

1. Het aantal koopzondagen moet zeker niet uitgebreid worden. Eerder zou gekeken moeten worden of het (huidige) aantal van acht wel gehandhaafd kan worden of zelfs teruggebracht tot een lager aantal.
2. Voor de besluiten over wanneer er koopzondagen georganiseerd worden, dient overleg gevoerd te worden, dat gericht is op consensus, zodat zoveel mogelijk winkeliers mee doen.
3. Belangrijk is goed na te denken over de opzet van de koopzondagen (thema-gericht, gezellig, maar niet door mensen van buiten in kraampjes er bij te betrekken).
4. Het zou verstandig zijn nadrukkelijk te kijken naar de belangen van de kleinere ondernemers, ook bij het organiseren van koopzondagen.

AFSLUITEND

De keuze voor de titel van dit rapport - “Eensgezind verdeeld” - zal na lezing duidelijk zijn. Veel (geënquêteerde) winkeliers pleiten voor eensgezindheid, waar het gaat om de “koopzondagen” en andere winkelopeningstijden. Tegelijkertijd wordt duidelijk dat er over de stellingname, die dan eensgezind omarmd zou moeten worden, grote verdeeldheid bestaat tussen de winkeliers. Kijk je preciezer naar die verdeeldheid, dan kun je grofweg stellen, dat de kleinere ondernemers (“eenmanszaken|” tegenover de winkels staan, die tot een landelijke keten behoren.

Het lijkt moeilijk voor de gemeenteraad om in deze situatie alle “partijen” tevreden te stellen. Er zal gekozen moeten worden. De aanbevelingen – gebaseerd op het onderzoek – wijzen duidelijk in één richting. De fracties in de gemeenteraad zullen moeten kiezen. Kiezen ze voor de grootwinkelbedrijven (ketens), dan kiezen ze tegelijkertijd voor een Horster winkelcentrum dat op de langere termijn identiek is aan vele andere winkelcentra in Nederland. De “Horster identiteit” kan slechts gewaarborgd worden door juist de kleinere (en wellicht gespecialiseerde) winkels die niet voortkomen uit een landelijke keten optimale kansen te bieden, zich te ontwikkelen. Kijkend naar de discussie over de koopzondagen en de resultaten van het SP-onderzoek gerelateerd aan deze stelling impliceert dit, dat in de hiervoor geschetste keuzemogelijkheden de keuze zou moeten vallen op het verminderen van het aantal koopzondagen, maar deze koopzondagen dan wel kwalitatief te verbeteren, zodat ze aantrekkelijker worden voor het winkelende publiek.

Vanuit dit perspectief gezien, wordt het besluit over de koopzondagen tegelijkertijd ook een besluit over de toekomstige identiteit van het “Horster” centrum. Een echt Horster centrum biedt – zo is de stellige overtuiging van de SP – op de langere termijn meer perspectief. Een gevarieerd “eigen” winkelaanbod, dat zich onderscheidt van andere centra, zal op de langere termijn meer bezoekers trekken en in ieder geval voor de eigen burgers voldoen aan de bestaande behoefte.

De auteurs hopen dat dit rapport een positieve bijdrage levert aan de discussie over koopzondagen in Horst (aan de Maas) in de gemeenteraad van Horst aan de Maas en daarbuiten. En ze hopen ook dat ze de zorgen van die ene ondernemer, die bang was dat het onderzoek negatieve berichtgeving voor Horst-centrum tot gevolg zou hebben, weg hebben genomen. Naarmate de gemeenteraad een eenduidiger besluit neemt en het centrummanagement vervolgens in staat is om voor dat besluit draagvlak te realiseren onder de winkeliers, dan heeft het winkelcentrum van Horst zeker toekomst. Uiteindelijk zijn het immers de winkeliers, die – door samen te werken – die toekomst gaan bepalen. Daar wordt hen alle succes in toegewenst!

Horst aan de Maas

24 januari 2011.

BIJLAGE 1: De enquêtevragen

Enquêtevragen

1. In principe zijn de winkels in Horst centrum twaalf keer per jaar op zondag open. Heeft u de winkel dan ook open?
 Ja
 Nee
2. Er zijn plannen voor meer koopzondagen. Heeft u daar bezwaar tegen?
 Ja
 Nee
3. Bent u voor afschaffing van koopzondagen?
 Ja
 Nee
4. Krijgt u een extra vergoeding voor het werken op zondag?
 Ja
 Nee

Hoe denkt u over koopzondagen:

Argumenten voor- tegen koopzondagen: